

491.8
K659s

Slavistik för bibliotekarier

Slavistik för bibliotekarier

Av Lennart Kjellberg

DISTRIBUTION
BIBLIOTEKSTJÄNST
LUND

General Slavic Ref.

491.8

Special Languages (Slavic)

X659a

INNEHÅLL

FÖRETAL	7
UTTALSBETECKNING	8
INLEDNING	9
SKRIFT	10
Allmänt	10
Latinsk skrift	12
Cyrillisk skrift	16
Allmänt	16
Ryska	25
Vitryska	30
Ukrainska	31
Serbokroatiska	32
Makedonska	34
Bulgariska	34
ORDFÖRRÅD	35
Vetenskaplig terminologi	35
Personnamn	37
Författare, utgivare, redaktör	39
Utgivande institutioner	40
Skrifter, bulletin, arbeten o. d.	42
Band, volym o. d.	45
Upplaga	47
Utgivningsort	48
Bibliotekskorrespondens	49
FORMLÄRA	51
Allmänt	51
Ryska	53
Vitryska	54

Ant 30 m 66

Ukrainska	54
Polska	55
Tjeckiska	56
Slovakiska	57
Serbokroatiska	58
Slovenska	58
Bulgariska	59
Makedonska	61
ORDREGISTER	63
SAKREGISTER	75

FÖRETAL

Denna vägledning vid behandling av slaviska publikationer är avsedd för bibliotekspersonal utan kunskaper i slaviska språk eller med kunskaper i endast ett eller några av dessa språk. Även den som har grundligare slavistiska insikter torde emellertid här finna vissa företeelser behandlade som förbigås i vanliga grammatikor men är av en viss vikt i biblioteksarbetet.

För en biblioteksman är de främmande språkens skriftbild det väsentliga. Å andra sidan kan han inte undgå att på något sätt uttala namn på institutioner och publikationer som han rör sig med i sitt dagliga arbete. De strödda notiserna om uttal vill vara en hjälp härvidlag men gör givetvis inte anspråk på att ge någon verklig bild av de olika slaviska språkens ljudsystem.

Behandlingen av formläran har inskränkts till sådant som låter sig sammanfattas i enkla regler. För allt annat måste läsaren hänvisas till grammatikor och ordböcker.

Till fil. lic. Carl-Otto von Sydow, som granskat mitt manuskript, och till docenten Józef Trypućko, som läst ett korrektur, står jag i tacksamhetsskuld för många värdefulla påpekanden. Utan ett tryckningsbidrag från Magn. Bergvalls stiftelse, för vilket jag härmed framför mitt värdsamma tack, skulle denna bok inte ha kunnat utgivas.

Uppsala, augusti 1963

Lennart Kjellberg

UTTALSBETECKNING

Uttalsbeteckningen, som alltid står inom [], anknyter till ortografin i de slaviska språk som använder latinsk skrift samt till den internationella translittereringen av cyrillisk skrift. Därifrån är beteckningarna [č], [š], [z] och [ž] tagna; om deras ljudvärden se § 11.

Övriga beteckningar som kräver förklaring:

VOKALER

[e]: »vokalmummel» (som eng. *a* i *sofa*)

[o]: ty. *o*, sv. *å*

[u]: ty. *u*, sv. *o*

Vokallängd anges med ¨: *akadēmia* [a'kadēmia]

KONSONANTER

[lʲ], [nʲ] etc.: »mjuka» [l], [n] etc. (se § 7)

[w]: *w* i eng. *we*

TONVIKTEN

anges med ' (ett lodrätt streck) efter den betonade vokalen: *Kraków* [kra'kuf]. (Samma beteckning användes även utanför klammerna och tillhör då givetvis ej den normala stavningen: *Rije'ka*.)

INLEDNING

1. De tolv nu levande slaviska litteraturspråken är följande. (Inom klammer anges de i det följande brukade förkortningarna.)

Östslaviska: RYSKA (storryska) [Ry], VITRYSKA (VRy), UKRAINSKA (lillryska, rutenska) [Ukr]

Västslaviska: POLSKA [Po], TJECKISKA [Tj], SLOVAKISKA [Slk], HÖG- och LÅGSORBISKA [HSorb, LSorb]

Sydslaviska: SERBOKROATISKA [SKr], SLOVENSKA [Sln], MAKE-DONSKA [Mak], BULGARISKA [Blg]

2. Förväxla ej SLOVAKISKAN i Slovakien (östra delen av Tjecko-slovakien, huvudstad: Bra'tislava, ty. Pressburg, säte för *Slo'venská a'kadémia vied* 'Slovakiska vetenskapsakademien') med SLOVENSKAN i den jugoslaviska delstaten Slovenien (huvudstad: Ljublj'a'na, ty. Laibach, säte för *Slove'nska akademi'ja zna'nosti in ume'tnosti* 'Slovenska akademien för vetenskap och konst') eller SERBISKAN (om dess förhållande till kroatiskan se § 48) i Jugoslavien med SORBISKAN (vendiskan), som talas av en liten folkgrupp, sorberna (venderna) med två litteraturspråk (högsorbiska och lågsorbiska) i Lausitz, söder om Berlin! (*Sr'pska akade'mija nau'ka* är en serbisk institution, *I'nstitut za se'rbski lu'dospyt*, ty. *Institut für sorbische Volksforschung*, en sorbisk.) MAKE-DONSKAN är officiellt språk i den efter andra världskriget bildade jugoslaviska delstaten Makedonien. Då produktionen på sorbiska och makedonska ur svensk synpunkt är av mindre betydelse, kommer dessa språk i fortsättningen att behandlas mindre utförligt än de övriga.

3. KYRKSLAVISKAN är de grekisk-ortodoxa slavernas liturgiska språk. Dess klassiska form, FORNKYRKSLAVISKAN, grundad på en bulgarisk-makedonsk dialekt och bevarad i ett litet antal texter från 900- och 1000-talen, kallas även FORNBULGARISKA. Behandlingen av kyrkslaviska böcker är förenad med vissa speciella problem och vidröres ej i denna handledning.

4. De baltiska språken, lettiska och litauiska, bildar en de slaviska språken närstående men från dessa tydligt skild grupp. Den finsk-ugriska estniskan hör ej till de baltiska språken.